

Dosarul nr. 2ra-628/2022
2-21006788-01-2ra-04052022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (N. Arabadji)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Malii, V. Cotorobai, D. Dulghieru)

Î N C H E I E R E

10 august 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Maria Ghervas
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu și a recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Emilia Popa împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la exercitarea urmăririi penale în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 07 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 18 ianuarie 2021, Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului subiectiv la exercitarea urmăririi penale într-un termen rezonabil în cadrul dosarului penal nr. xxxxx, încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în sumă de 5 000 euro și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 4 000 de lei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la 01 noiembrie 2016 de către SUP al IP Buiucani a fost pornită urmărirea penală în baza art. xxxx din Codul penal în cauza nr. xxxxxx.

La data de 23 decembrie 2016, Emilia Popa a fost recunoscută în calitate de bănuită în cauza penală, iar la 23 martie 2017 a fost pusă sub învinuire incriminându-se comiterea infracțiunii prevăzute de art. xxxxxx din Codul penal.

Prin ordonanța procurorului Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Viorel Gaina, la 26 august 2020, Emilia Popa fost scoasă de sub urmărire penală în cauza penală nr. xxxxxxx.

A susținut că dreptul reclamantei la examinarea cauzei penale într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de peste 3 ani.

Prin hotărârea din 28 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

corectată prin încheierea din 28 iunie 2021, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Emilia Popa împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la exercitarea urmăririi penale în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral.

S-a constatat încălcarea dreptului la exercitarea urmăririi penale în termen rezonabil a cauzei penale nr. xxxxx, intentată în privința Emiliei Popa în baza art. xxxxx din Codul penal.

S-a încasat din bugetul de Stat al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Emiliei Popa cu titlu de prejudiciu moral suma de 30 000 de lei și cheltuielile de judecată, proporțional părții admise, prin compensarea cheltuielilor pentru asistență juridică în mărime de 2 000 de lei, în total suma de 32 000 de lei.

În rest, cererea depusă de către Emilia Popa s-a respins ca neîntemeiată.

Prin decizia din 07 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins cererile de apel depuse de reprezentantul apelantului, Emilia Popa, avocatul Serghei Mocanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

S-a menținut hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 28 iunie 2021, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Popa Emilia împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la exercitarea urmăririi penale în termen rezonabil și încasarea prejudiciului moral.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, instanța de fond corect a concluzionat asupra necesității admiterii parțiale a cererii de chemare în judecată depusă de Popa Emilia.

Instanța de apel a menționat că obiectul litigiului supus examinării nu prezintă o complexitate sporită având în vedere circumstanțele concrete ale cauzei, în special raportată la durata de peste 3 ani a procedurilor.

Cât privește miza pentru reclamantă, instanța de apel a stabilit că procesul enunțat prezintă importanță indubitabilă pentru reclamantă fiind un drept fundamental. Totuși, reclamanta nu a solicitat accelerarea procedurii de judecare a cauzei, respectiv s-a atestat lipsa interesului sporit al reclamantei pentru examinarea cauzei în termeni restrânși și implicit a mizei pentru sine.

Referitor la conduita instanțelor de judecată, dar și a participanților la proces instanța de apel a atestat că, începerea urmăririi penale a fost dispusă la data de 01 decembrie 2016, iar la data de 01 septembrie 2017 Emilia Popa a fost scoasă de sub urmărire penală din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. xxxxx din Codul penal. Ulterior, la 04 decembrie 2017 a fost anulată ordonanța din 01 septembrie 2017 și reluată urmărirea penală în privința Emiliei Popa, iar peste aproximativ 3 ani, la 26 august 2020 dânsa a fost scoasă de sub urmărire penală din motivul că în acțiunile ei lipsesc elementele componentei infracțiunii prevăzută de art. xxxxx din Codul penal.

A reținut că, intervalul desfășurării procedurii vizate nu răspunde criteriului normelor naționale și celor internaționale, acesta fiind lipsit de elementul de rezonabilitate în raport cu complexitatea cauzei și măsurile procedurale necesare ce au condus la durata procedurilor de urmărire penală.

Instanța de apel a constatat încălcarea dreptului la exercitarea urmăririi penale în termen rezonabil a cauzei penale nr. xxxxxx.

În partea ce ține de încasarea prejudiciului moral, instanța de apel constatând

existența temeiului legal pentru adjudecarea din contul statului în beneficiul Emiliei Popa a compensației prejudiciului moral, în condițiile instituite de Legea nr. 87 din 21.04.2011 a apreciat parțial întemeiate argumentele reclamantei referitoare la quantumul prejudiciului moral încasat.

Având în vedere că compensația pentru prejudiciul moral trebuie să fie suficientă dar nu excesivă, instanța de apel a stabilit că criteriilor indicate corespunde suma de 30 000 de lei, încasarea unei sume mai mari fiind disproporționată în raport cu încălcarea admisă și cu faptul că însăși constatarea dreptului încălcat reprezintă o satisfacție echitabilă a suferințelor morale, însă insuficientă în cazul dat pentru a acoperi integral întinderea acestora.

Instanța de apel a conchis că suma compensației prejudiciului moral în mărime de 30 000 de lei corespunde jurisprudenței CtEDO în cauze similare, iar în acest context quantumul acordat de instanța de fond în calitate de prejudiciu moral este unul echitabil în raport cu drepturile lezate.

Instanța apel a considerat oportună admiterea parțială a cererii de compensare a cheltuielilor de asistență juridică suportate adjudecate de instanța de fond. A considerat reală, rezonabilă și necesară suma de 2 000 de lei, ce constituie cheltuieli de asistență juridică suportate în instanța de apel, care urmează a fi încasată în beneficiul Emiliei Popa.

La 11 aprilie 2022, Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond în partea quantumului prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

În motivarea recursului a manifestat dezacordul cu hotărârile instanțelor de judecată și a menționat că instanța de apel la judecarea cauzei a interpretat și aplicat greșit normele de drept material și nu s-au expus motivat la toate circumstanțele de fapt și de drept a litigiului.

A menționat că, dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivată, drept ignorat de către instanța de fond și apel.

Quantumul prejudiciului moral încasat de către instanțe este unul minim și încurajează procurorii să nu respecte termenul rezonabil la efectuarea urmăririi penale. Prejudiciului moral acordat trebuie să fie corelat cu practica CtEDO care în cazuri similare a acordat cu titlu de daune morale sume analogice.

La stabilirea quantumului prejudiciului moral instanța de apel urma să se conducă de practica CtEDO și recomandările CSJ nr.6 care stipulează univoc quantumul prejudiciului moral ce urmează a fi încasat în litigiile de încălcare a dreptului la examinarea în termen rezonabil.

A susținut că Emilia Popa este îndreptățită să pretindă repararea prejudiciului moral suportat, quantumul despăgubirii solicitate de aceasta nu a fost just apreciat de către instanțe.

A indicat că, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 4 000 de lei sunt rezonabile, necesare și reale, fapt ignorat fără nici o motivare de către instanțele de fond și apel.

La 17 iunie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond în partea quantumului prejudiciului moral și a

cheltuielilor de asistență juridică cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă.

În motivarea recursului a manifestat dezacordul cu hotărârile instanțelor de judecată și a menționat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și în acest sens a aplicat eronat normele de drept material.

A susținut că instanțele în mod evaziv au apreciat raportul motivat, nefiind examinate corect aspectele relevate de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, în condițiile în care din conținutul raportului se observă că durata de timp a examinării cauzei penale s-a datorat complexității cauzei, gravității faptei imputate și nemijlocit înaintării plângerilor de către partea vătămată, în vederea contestării ordonanței de scoatere de sub urmărire penală.

Instanța de apel urma să aprecieze faptul că toate acțiunile de urmărire penală au fost îndreptate în vederea elucidării tuturor circumstanțelor asupra vinovăției sau nevinovăției persoanelor menționate prin actul de sesizare, privind existența bănuielii rezonabile de comiterea infracțiunii. Cu precădere urma a fi observat faptul că în această cauză penală sunt invocate acțiuni care se incriminează participanților la proces din perioada anilor 02.02.2005 - 01.06.2007, circumstanțe care au dus la îngreunarea acumulării probelor într-un termen cât mai restrâns posibil din cauza că unele documente au fost nimicite sau nu se cunoștea locul aflării acestora, motive ce nu pot fi imputate organului de urmărire penală.

Totodată, circumstanțele examinate sunt incriminate mai multor persoane, însă care la momentul pornirii urmăririi penale nu se aflau pe teritoriul Republicii Moldova sau locul aflării acestora nu era cunoscut de către organul de urmărire penală.

Termenul rezonabil urmează a fi apreciat în coroborare cu celelalte principii prevăzute de legislația procesual penală, fiind stabilite în vederea asigurării desfășurării unui proces just, conform dreptului părții la un proces echitabil.

Examinarea cauzei în termen rezonabil reprezintă doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra tuturor celorlalte principii. Astfel, termenul de examinare a cauzei nu poate fi considerat unul excesiv, în condițiile în care a fost justificată existența unor circumstanțe întemeiate, urmând a fi acordată prioritate înfăptuirii actului investigării bănuielii rezonabile privind comiterea infracțiunii, în vederea necompromiterii eficacității și relevanței fazei de urmărire penală.

Instanțele au interpretat eronat normele materiale privind necesitatea expresă de acordare a unei satisfacții pecuniare, pe când aceasta nu constituie o regulă generală, dar o excepție de la această regulă.

La 04 mai 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs depusă de către Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 206).

La 27 iunie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 218, 219).

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 07 aprilie 2022.

La data de 19 aprilie 2022 a fost expediată în adresa participanților la proces decizia motivată (f.d. 199), însă date privind recepționarea acesteia la materialele cauzei lipsesc.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Recursul depus de către Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu la 11 aprilie 2022, și recursul depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 17 iunie 2022 se consideră declarat în termenul stabilit de lege.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinând temeiurile recursurilor completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererile de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursurilor sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursurile declarate nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de către Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu și recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de către Emilia Popa, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Maria Ghervas

judecători

Mariana Pitic

Victor Burduh